

С Т А Н О В И Щ Е

От

Доц. д-р Елена Ставрова, ЮЗУ „Н. Рилски“-Благоевград
член на научното жури, определено със Заповед № 317/18.06.2026 г.
за защита на дисертационен труд за присъждане на научната степен

„доктор на науките“

по професионално направление **3.8 Икономика**

Автор: д-р СИЛВИЯ ДОРОТА СКШИПЕК-АХМЕД

Тема на дисертацията:

**"ECONOMIC DETERMINANTS OF INTERNATIONAL
ENTREPRENEURSHIP: MODELS, CONDITIONS AND WAYS OF FUTURE
DEVELOPMENT"**

I. Обща характеристика и оценка на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд заслужава положителна оценка като самостоятелно научно изследване, разработено върху актуален и значим за съвременната икономическа наука проблем. Темата е пряко свързана с процесите на глобализация, дигитализация и трансформация на международната бизнес среда, които поставят нови изисквания към изследването на факторите, определящи развитието на международното предприемачество. В този смисъл изборът на изследователския проблем е напълно обоснован и съответства на съвременните научни търсения в областта на международния бизнес и предприемачеството.

Едно от безспорните достойнства на разработката, че авторката не се ограничава с анализ на отделни аспекти на международното предприемачество, а предлага цялостен интердисциплинарен прочит на проблема. Изследването интегрира достиженията на икономическата теория, стратегическия мениджмънт, институционалната икономика, иновационните изследвания и предприемаческите теории, което позволява изграждането на последователна аналитична рамка за обяснение на сложните зависимости между

организационните, институционалните и икономическите фактори. Именно този интегративен подход оценявам като една от най-силните страни на дисертационния труд.

Структурата на разработката е логически издържана и съответства на поставените научни цели. Отделните глави са изградени последователно и осигуряват естествен преход от критичния анализ на съществуващите научни постановки към разработването на собствен концептуален модел и неговата емпирична проверка. Това свидетелства за добра методологична подготовка и за умение да се организира сложен научен материал в единна изследователска логика.

От особено значение е фактът, че д-р Скшипек-Ахмед не възприема безкритично съществуващите научни концепции, а извършва задълбочен сравнителен анализ на различните теоретични направления и аргументира необходимостта от тяхното интегриране. Именно тази критична позиция позволява формулирането на собствена концептуална рамка и отличава разработката от изследвания с предимно обзорец характер.

Дисертационният труд показва, че кандидатката притежава задълбочени познания върху изследваната проблематика, умения за критична интерпретация на научната литература и способност за разработване на оригинални методологични решения. Това ми дава основание да приема, че представеното изследване е резултат от самостоятелна научна работа и отразява формиран научен профил, характерен за кандидат за научната степен **„доктор на науките“**.

II. Оценка на научните резултати

Основната научна цел на дисертационния труд е ясно формулирана и последователно реализирана. Представените резултати показват, че поставените изследователски задачи са изпълнени в пълен обем, а направените изводи са аргументирани и логически следват от проведения анализ.

Особено положително оценявам стремежа на авторката да обоснове собствените си научни решения чрез комбиниране на теоретичен анализ с емпирична верификация. Използваният методологичен инструментариум е

адекватен на предмета на изследването и създава необходимите предпоставки за надеждна проверка на формулираните изследователски хипотези. Комбинирането на количествени и качествени методи, както и приложението на модели със структурни уравнения, повишават аналитичната стойност на получените резултати и позволяват по-задълбочено изследване на сложните взаимовръзки между анализираните фактори.

Получените резултати надхвърлят рамките на традиционните изследвания, които разглеждат международното предприемачество предимно като функция на външната икономическа среда. Д-р Скшипек-Ахмед убедително показва, че успешната интернационализация е резултат от взаимодействието между институционални, организационни, управленски и технологични фактори, което разширява възможностите за интерпретация на процесите, определящи международната конкурентоспособност на предприятията.

Положително впечатление прави и стремежът получените резултати да бъдат интерпретирани не само в контекста на конкретното емпирично изследване, но и през призмата на съществуващите научни концепции. Това придава по-висока степен на научна обоснованост на направените изводи и повишава стойността на разработката като принос към развитието на международното предприемачество като самостоятелно направление на икономическата наука.

III. Оценка на научните и научно-приложните приноси

След задълбочен анализ на дисертационния труд считам, че разработката съдържа ясно изразени научни и научно-приложни приноси, които могат да бъдат систематизирани по следния начин.

1. Научни приноси

Приемам като основен научен принос разработването на концептуална рамка, чрез която международното предприемачество е интерпретирано като динамична предприемаческа екосистема, формирана от взаимодействието между институционални, организационни, технологични и ресурсни фактори. Предложеният подход надгражда традиционните модели на интернационализация и разширява възможностите за анализ на международната

предприемаческа активност. По този начин международното предприемачество е представено като екосистема, формирана от взаимодействието между вътрешните организационни фактори и външната институционална среда. Съществен научен принос представлява разработването на авторски модел за анализ на икономическите детерминанти на успеха на международното предприемачество. Чрез прилагането на метода Structural Equation Modeling (SEM) са изградени интегрирани модели на взаимовръзките между управленските практики, човешките ресурси, институционалната подкрепа, организационния растеж и развитието на предприятията. Това позволява идентифициране на сложни причинно-следствени зависимости, които трудно могат да бъдат изведени чрез традиционните статистически подходи. Считам, че предложеният модел представлява методологично развитие на съществуващите подходи към анализа на международното предприемачество и може да бъде използван като основа за бъдещи сравнителни изследвания.

Научната новост на разработката се изразява в изграждането на интегриран аналитичен модел, който съчетава достиженията на няколко теоретични направления и предлага нов прочит на факторите, определящи развитието на международното предприемачество. Новостта произтича не от използването на отделни методи, а от начина, по който те са интегрирани в единна концептуална и аналитична рамка.

2. Научно-приложни приноси

Дисертационният труд притежава ясно изразена практическа насоченост.

Разработените модели и получените резултати могат да бъдат използвани при разработването на национални и регионални политики за насърчаване развитието на малките и средните предприятия, за стимулиране на международната предприемаческа активност и за повишаване конкурентоспособността на фирмите в условията на глобализация и дигитализация.

Разработените модели и предложените подходи за оценяване на факторите, определящи успешната интернационализация на предприятият могат да намерят приложение при разработването на предприемачески стратегии, програми за

дигитална трансформация, механизми за институционална подкрепа на бизнеса и системи за стратегическо управление на предприятията.

Особено ценен е предложеният модел, който създава възможност за използването му както при формирането на политики за насърчаване на международното предприемачество, така и като инструмент за стратегическо управление на предприятията и оценяване на факторите, определящи тяхната конкурентоспособност.

Общата ми оценка е, че дисертационният труд надхвърля рамките на традиционните изследвания върху международното предприемачество, като предлага интегриран аналитичен подход, съчетаващ концептуално развитие, методологична обосновааност и емпирична верификация. Именно съчетаването на тези три елемента определя научната стойност на разработката и я отличава сред съвременните изследвания по разглежданата проблематика.

IV. Критични бележки и препоръки

Въпреки безспорните достойнства на разработката могат да бъдат отправени и някои препоръки, насочени към нейното бъдещо развитие.

Първо, дисертацията е със значителен обем, което на места води до известна описателност и повтораемост на изложението. По-концентрирано представяне на отделни литературни обзори би подобрило цялостната компактност на разработката.

Второ, въпреки убедителната емпирична апробация, би представлявало интерес предложеният модел да бъде проверен върху предприятия от държави с различни институционални и икономически характеристики. Подобно сравнително изследване би позволило по-категорична оценка на неговата универсална приложимост.

Трето, в бъдещи изследвания би било полезно по-задълбочено включване на фактори, свързани с изкуствения интелект, дигиталните платформи, устойчивото предприемачество и зелената трансформация, които все по-силно влияят върху международния бизнес.

Посочените забележки имат предимно препоръчителен характер и не оказват съществено влияние върху научната стойност, достоверността на резултатите и значимостта на научните приноси.

Заключение

Представеният дисертационен труд представлява завършено, самостоятелно и научно значимо изследване, разработено на високо академично равнище. Авторката демонстрира задълбочени теоретични познания, отлична методологическа подготовка и способност за самостоятелно провеждане на комплексни научни изследвания.

Получените резултати съдържат ясно формулирани научни и научно-приложни приноси, които обогатяват теорията и практиката на международното предприемачество. Разработените модели и направените изводи имат потенциал за широко приложение както в академичните среди, така и при формирането на икономически политики и управленски решения.

Заключение

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и съответния правилник на Варненския свободен университет.

Поради изложеното предлагам на уважаемото научно жури да присъди на д-р Силвия Дорота Скшипек-Ахмед научната степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.8 „Икономика“.

12.07.2026

Благоевград

Доц. д-р Елена Ставрова